

Практичний семінар на тему: “Зовнішній аудит”

Національний банк України/GIZ

Вернер Елерс, консультант GIZ

Управління діяльністю з внутрішнього аудиту

- Планування
 - Види аудитів
 - Аудит проектів
 - Інструменти планування
 - Комунікація та погодження
 - Управління ресурсами
 - Політики та процедури
 - Координація
 - Звітування перед вищим керівництвом, радою та комітетом з аудиту
-

Управління діяльністю з внутрішнього аудиту (2000)

„Керівник служби аудиту повинен ефективно управляти діяльністю з внутрішнього аудиту для забезпечення переваг від її здійснення для організації“

Зміна тлумачення:

Управління діяльністю з внутрішнього аудиту є ефективним, якщо:

- ***Результати заходів з внутрішнього аудиту дозволяють досягнути мети та забезпечити відповідальність, зазначені у положеннях про внутрішній аудит;***
- ***Заходи внутрішнього аудиту відповідають визначенню внутрішнього аудиту та його стандартів; та***
- ***Особи, причетні до заходів внутрішнього аудиту, демонструють відповідність Кодексові етики та стандартам.***

Діяльність з внутрішнього аудиту додає переваг організації (та її основним зацікавленим особам), якщо вона забезпечує об'єктивні та відповідні гарантії й робить внесок у підвищення ефективності та дієвості урядування, управління ризиками та процесів контролю.

Стратегія внутрішнього аудиту є головною запорукою збереження актуальності

Як адаптуватися до змін у сподіваннях та узгоджуватися з цілями діяльності організації?

(Див Практичні настанови IPPF „Розробка стратегічного плану заходів внутрішнього аудиту“)

2010 – Планування. Керівник служби аудиту повинен запровадити план роботи на основі ризиків, який визначає пріоритети діяльності з внутрішнього аудиту відповідно до цілей діяльності організації.

Тлумачення:

Керівник служби аудиту відповідає за розробку плану роботи на основі оцінки ризиків. Керівник служби аудиту враховує систему оцінки ризиків у організації, в тому числі рівні допустимих ризиків, визначені керівництвом для різних напрямків діяльності чи структур організації. Якщо такої системи не існує, керівник служби аудиту застосовує власну оцінку ризиків після (консультації з вищим керівництвом та радою - викреслено) врахування пропозицій вищого керівництва та ради. Керівник служби аудиту має за необхідності переглядати та осучаснювати план згідно зі змінами у напрямках діяльності організації, ризиках, операціях, програмах, системах та засобах контролю.

2010.A1: „План виконання заходів внутрішнього аудиту ґрунтується на документованій оцінці ризиків, яка проводиться не рідше одного разу на рік. У цьому процесі мають враховуватися пропозиції вищого керівництва та ради.

2030: „Для виконання погодженого плану керівник служби аудиту повинен забезпечити відповідність, достатність та ефективність використання ресурсів внутрішнього аудиту“.

2010.A2 – Керівник служби аудиту під час формулювання оцінок за результатами внутрішнього аудиту та інших висновків повинен визначати та враховувати очікування вищого керівництва, ради та інших основних зацікавлених сторін.

Що це означає??

- Що таке “*ризик*”? Чи дійсно ми однаково розуміємо це поняття?
- Як ви пов'язуєте план заходів аудиту з ризиками та схильністю до них?
- Чи використовуєте ви процес управління ризиками у плануванні заходів ВА?
- Як ви враховуєте пропозиції вищого керівництва та ради?
- Що означає фраза: „*враховувати очікування... під час формулювання оцінок за результатами внутрішнього аудиту та інших висновків*“?
- Що таке “*об'єкти аудиту*” (простір аудиту)?
- „*Інтегрований аудит*“ – новий підхід?

Відмінності між інтегрованими та традиційними (не інтегрованими) формами аудиту:

Інтегрований аудит:

- ґрунтується на більш всеохоплюючому підході, розглядає кілька різних аспектів - не лише фінансові та операційні, але також регуляторні, забезпечення відповідності, екологічні, пов'язані з виявленням і попередженням шахрайства тощо.

- потребує

- застосування різних аудиторських методик
- підвищеного використання зовнішніх ресурсів або більших знань ВА серед працівників (включно з навичками проектного управління)
- вміння *нестандартно* мислити

Практичні настанови IPPF:

„Розуміння та використання наявних ресурсів іншими підрозділами може стати ефективним способом покращення знань щодо аудиту без збільшення витрат на це”.

А ви як думаєте?

Об'єкти аудиту?

Загальна мета: масштаб внутрішніх аудитів (**простір аудиту**) охоплює всі сфери

Види аудиту у Бундесбанку

Аудити сфери виконання робіт у цьому розумінні спрямовуються на оцінку вибраних операцій (процесів), а саме:

- ❖ Управління валютними резервами
- ❖ Операції грошово-кредитної політики
- ❖ Управління безпекою основних ІТ-систем
- ❖ Фінансові операції з міжнародними організаціями
- ❖ Платіжні та розрахункові системи
- ❖ Операції Swift
- ❖ Операції із золотом
- ❖ тощо.

Аудити робочих одиниць зосереджені на структурних підрозділах організації.

Відповідні підрозділи розміщуються у центральному офісі, регіональних офісах і центрах надання послуг.

Приклади підрозділів:

- ❖ Департамент міжнародних зв'язків
 - ❖ Юридичний департамент
 - ❖ Департамент банківського нагляду
- ❖ Додатково ми проводимо аудити відділень, постійні та інші аудити закупівель та адміністративних витрат.

Що таке “ризик”? *„Можливість настання події, здатної вплинути на досягнення цілей. Ризик вимірюється у параметрах впливу та імовірності“.*

Що таке “аудит на основі ризиків”?

„ Кермувати, дивлячись у дзеркало заднього виду“?

„Ризики“ центробанків?

Бажання брати на себе ризики зазвичай не є складовою культури (проте ставлення змінюється)

„Аудит за грубі гроші, аби оцінити ризик на шеляг“?‘

„ Не варто викидати 100 гривень, аби розв'язати копійчану проблему.“

„ На качок полюють там, де вони є“

Але: Де саме ті качки живуть?

- Є багато способів описання та класифікації ризиків
- Уникайте надміру “глибоких” обговорень – це нічого не дає
- Важливість репутаційних ризиків для центробанків
- Класифікація “Базель-II”
 - Якщо вже маємо міжнародно прийняту класифікації, чому не застосувати її також у центробанках?

Ієрархія ризиків

- **IR** = притаманний ризик = первинний ризик = ризик-брутто
- **CR** = ризик контролю
- **RR** = остаточний ризик = залишковий ризик = чистий ризик = ризик “схильності до ризику”
- **DR** = ризик виявлення
- **AR** = аудиторський ризик
- $AR = IR * CR * DR = RR * DR$
- $DR = AR / IR * CR = AR / RR$

Чи має план аудиторських заходів ґрунтуватися на притаманних, а чи на залишкових ризиках?

IPPF PA 20-10-1 „Узгодження плану аудиторської діяльності з ризиками та схильністю до них“:

„Більшість моделей ризику використовують такі фактори, як вплив, імовірність, істотність, ліквідність активів, компетентність керівництва, якість заходів внутрішнього контролю та їх дотримання, рівень змін чи стабільності, часові рамки та результати останніх аудиторських перевірок, складність, стосунки з працівниками та урядом“.

PA 2010-2 „Використання процесів управління ризиками для планування ВА“:

„Двома фундаментальними поняттями ризику є притаманний та залишковий ризик (також відомий як поточний ризик)“

„Серед факторів, які приймає до уваги внутрішній аудитор під час розробки плану внутрішнього аудиту:

- притаманні ризики..*
- залишкові ризики*
- контрольні заходи протидії*
- реєстри ризиків*
- документація*

Як план перевірок може ґрунтуватися на залишкових ризиках?

Оцінити дієвість компенсційних заходів контролю можна лише в ході роботи на місці!!

- 1. Визначити фактори ризику
- 2. Зважити фактори ризику
- 3. Визначити рівні ризиків та бали за шкалою
- 4. Визначити об'єкти для ауд. перевірки (сфери, діяльність (стандарти, FED))
- 5. Оцінити та визначити бал за шкалою ризику для кожного об'єкту (Бал фактора=Вага*Рівень ризику)
- 6. Загальний бал (сума балів факторів)
- 7 Рейтинг ризиків

Що гірше?

<u>Думка аудитора</u>	<u>Реальність</u>	ок	Не ок
ок		ок	Бета-ризик
Не ок		Альфа-ризик	ок
		Проблема?	Проблема?

- Мішанина з порядку та хаосу
- Довгострокове планування аудитів – марна трата часу?
- Реагування на всі сфери з високими ризиками в обґрунтовано прийнятних часових рамках
- Але: з мінімальною частотою!

‘Комп’ютеризовані методики аудиту (CAATs) або комп’ютеризовані Інструменти та методики аудиту (CAATTs) – практика використання комп’ютерної техніки для автоматизації аудиторських процесів. CAATs зазвичай включають в себе базові офісні пакети й програми редагування текстів, також є більш вдосконалені пакети програмного забезпечення, які надають можливість статистичного аналізу.

Приклади:

Audimex, MARS, QSR, Redis Notes, TeamMate і т. п.

Програмне забезпечення QSR

- управління кадровими ресурсами аудиторського департаменту
- обробка статичних даних (напр., по об'єктах аудиту, аудиторам)
- Запровадження річного плану аудиторських перевірок
- Призначення аудиторів, відповідальних за проведення аудитів
- Оновлення плану аудиторських перевірок впродовж року

Програмне забезпечення QSR

- Моніторинг процесу аудиторської перевірки (напр.)
 - Стан аудиторської перевірки
 - Який аудиторський звіт треба подати
 - Кінцеві терміни отримання коментарів від об'єктів аудиту
 - Заплановані часові рамки відносно потрібних часових рамок
 - Документація (докази, коментарі об'єктів аудиту)
 - Пост-контроль
- Менеджер звітів (напр.)
 - Наказ про проведення аудиторської перевірки
 - Річний план аудиторських перевірок
 - Простір аудиту
 - Ресурси
 - Результати аудиторських перевірок
 - Дані для еталонного співставлення (звітність коментарі об'єктів аудиту)

2020 „Керівник служби аудиту повинен надавати річні плани заходів внутрішнього аудиту та ресурсні вимоги до них, включно з повідомленнями про значні проміжні зміни, для розгляду та затвердження вищим керівництвом та радою “.

Що таке “вище керівництво” у вашому банку?

Німецький переклад стандарту: „...*leitenden Führungskräften* (головні управляючі, відповідальні виконавці, вищий управлінський персонал) , *Geschäftsleitung* (виконавчий орган, правління) *und Überwachungsorgan* (наглядова рада)“

Переклад правильний?

Як будувати ефективні стосунки між службою ВА та іншими підрозділами?

У яких випадках доцільно залучати до ВА зовнішніх надавачів послуг?

Чи знає вище керівництво, що при цьому за ним зберігається відповідальність за ефективне здійснення заходів внутрішнього аудиту?

- *„ Двадцять років тому багато відділів аудиту почали формалізувати щорічну оцінку ризиків (моделі ризиків, зважені фактори ризику, визначення частоти перевірок... “*
- *Сьогодні: кращі відділи аудиту мінімізують чи взагалі скасовують періодичні аудити?*
- *Більш гнучкі плани річних аудиторських перевірок?*
- *Збільшення гнучкості завдяки “старт-стоп” аудитам?”*